

ב מ ו ת

מאת עזריא זוסמן

קומדיה של טעויות ב, הבימה

בתנועה עליידי קיצור השורה הי' שקספירית. ובשאיפתו לאקטואלי' זכיה של בידוח הוא סכצ'א אס' צאיה לשון שהיינו נהנים מהן יותר במחזה אחר, לאו דווקא שקספירי, אולי של דן אלמגור עצמו. אמנם התיאטרון יכול לסי' עון לזכותו. שגם בלאו הכי חלק גדול של הטקסט הולך לאיבוד בפי השחקנים תוך קצב המידוך. כסוג המשרתים התאומים הם חורציה-לשון העיקריים, בולעים את "חכמותיהם" בלהיטות של בורחים על נפשם. בדרך זו חכי' שר גם הצגה לילדים. את רוח ההצגה מציינות הערותיו-הורא' תיו של המתרגם. כמו: "נצמדה אליו, פורמת את חולצתו ומנסה לגרוטו", או "בלחישא ארוטית". או "מציגה התקפת-חאזיה פתאו' מית" - הערות שנעלמו. כנראה. מדעתו של שקספיר בן ארבע מאות שנה.

נראה, כי מצב התיאטרון שלנו הוא בכי טוב: יכול הוא להרשות

שנת שקספיר עוברת עלינו ללא סימן כלשהו של התעוררות רוח. עוברת ושוקעת אל תוך המחשבה העגומות על התיאטרון שלנו היום. הרי בשנים הקודמות העיו הת' אטרון להתמודד עם יצירה גדולה של הגאון, ואילו השנה לא נמי' צא גם מעיו. לאחר "חלום ליל קיץ" בתיאטרון היפה - "קומדיה של טעויות" בי' "הבימה". קנאת תיאטרונים זו אי' זה מרבה אמנות. טעות לעולם חולת, ואמנם היו כאן טעויות, אך לא המופלאות של שקספיר. שוב הצגה לגיל שלמטה משי' עשרה עם סוס על הבמה המהלך על ארבע רגלי אנוש, עם קוסם מעופף, כקאריטורה של הרבי מ"הדיבוק", עם הזוגה היפתסיה בעגלה רתומה לארבעה נערים לובשי שחורים, עם ניצבים אמר' סכים ועוד כמה "מספרים" של מיוזיקהול או לונה-פארק. למותר לתמוה ולשאול מדוע בחז' התיאטרון הלאומי שלנו בי'

לעצמו להקים תפאורה עשירה, יקרה. רבת אביזרים ותלבושותי' פאר, עם קונסטרוקציה לכל רוחב הבמה. מעשה מקלעת, שלא יכול' תי לעמוד על טיבת ועל נחיי' צותה להצגה. התפאורנית לידיה פינקוס-גני, בוודאי פעלה בי' ענין זה לפי הדרכתו ומחשבתו של הבמאי. אילו היה התיאטרון שרוי במצוקה כספית, בוודאי היו' נגבילים את התקציב לתפאורות ושקספיר היה יוצא נשכר. יתכן, כי במקרה זה היה הבמאי מחפש את התכלית במשחק, בהעלאת הי' איכות האמנותית ולו גם בתהום השעשוע. אטיין דבל הוכיח את יכולתו והבנתו בכמה הצגות של דראמה. המעם, כאילו, נמל הכל מן הבא ליד כדי להדהים ב"קור מדיה מסורסת" עם חוספות-חסי' רות-שחר ופארודיות. גדולים הי' רעש והתנועה על פני האדמה וכי' אור. בעיר זו הכל, אמנם, הסוך והכל יכול לקרות, אך לבמה הג' יון משלה. לאחר שראינו כיצד מציגים בני אנגליה קומדיה שק' ספירית. נראה רעש זה תפל שבי' עתיים. חידוש האמצעים. אימפור' ביציה, הבלטת רוח הקומדיה הי' איטלקית עם יסוד קרנבלי - כל זה מותר אם נשמר הגרעין הי' שקספירי המפחה. המאציל, אך במהירות דיבור מפורזת, ברדיפה זו אחרי הבא ליד, אבדו אפש' ריות המשחק. תפקיד האב, שהי' שחקן א. רונאי התחיל בו נכר' נה. הלך ונישטשש בחוך התמולה וחוסר ההקשבה אליו על הבמה. לעתים קרובות היה רושם, שאיש איננו שומע את זולתו. כל אחד אומר וצועק את שלו. הנשים הי' צעירות - באולה נובי ותקה מור - וזג גאה עם מומנטים טוצלחים בודדים. אפרובי מסוגל היה לתת יותר, שושנה דואר מגישה את הטקסט שלה במהירות טובה, בדיקציה המבד' לה אותה לטובה; אך, כאמור, המתרגם עשה את הכל כדי שי' הדמות תידאח כמחוששת. לש. סגל ולני. עזיקרי יש סגולות מתאימות - אילו ריטנו קצת את מרצם והביעו את הדברים בלשון בני-אדם. אילו...

קומדיה זו שחיא מן הקומדיות הראשונות של שקספיר וחסרה סגולותיהן של הקומדיות המאוחרות. הגאון אך ניסה את כוחו במחזה זה וטרם גילה את עצמי' תו; עודנו מושפע הרבה מן המ' קור הרומי, של פלאוטוס, וכן מן הקומדיה דל'ארטה האיטלקית. הי' מוקימה תיאטרעליות, דקוראטיבי' יזה, וטעם של קרנבל עם משחק זוגות-זוגות, חילופים מלאכותיים החוזרים ונשנים. במקום לשון פיוט של רגשים ומחשבות בא' כאן בעיקר משחק קאלאמבורים וחידודי לשון, ויש כאן אך העט מרוחניות, מליריזם, מעצבות ומ' חכמת המשורר המבוגר, "הבימה" חלטה, כנראה, אחר הקל, חקל הזה מכשילו. הוא גם קשה ואין להשיגו. אלא בעמל ובמחשבת תחיי' לה ובחיפוש סגנון. יסוד הפארסה האוטלקית בולט בקומדיה זו, אך גם עליו אפשר היה להאציל מי' רוחו של שקספיר, להשמיע בטר' הרקול את שיר האהבה הצפון בעלילה, אך כונת ההצגה היתה לא לעידון אלא למשהו שונה לגמרי. "הבימה" ביקשה את שקס' פיר בעליות מרעישות, בקצב נמי' הה, בבלייל של חכמות-לשון, בהפי' לזה, בטעויות המעם.

תרגומו של דן אלמגור הוא הנכחה חותכת לחירות בוגדנית. חירותו של המתרגם אין פירושה חירותו. "להיות אלמגור", הוא מי' סוגל לתת קטעים של שירה נאה, בעלת חן וחיות, אך יצר החר' זנות מוליד אותו לעתים הרחק מן המקור, מלשנו ומרוחו. אין מ'רגמים קאלאמבור' לשוני, אלא מתברים קאלאמבור' לשוני אחר. לא על כך הויכוח. המדוי' בר הוא על החשוקה העזה "לת' קן ולשפר" את שקספיר, לעשות אותו חרוף יותר, תוקפני מושחז יותר, דרימשמעי ככל האפשר ואקטואלי יותר. הפריבוליות שבי' קומדיה זו מזמינה לתרגילי ויר' טואו. ואלמגור עובר את הנכזל כקלות וללא נקיפת מצפון. כשי' הוא שם בפיה של הנזירה-האם מאמר מחורז, אין חחיה הדעת מ'ושבת כשהאשה איננה משי' כבת" - אין הוא רק חוטא לי' מקור, שאין בו זכר לחכמת אשה זו. אלא הוא גם סוגע בדמיו' עצמה של הנזירה על הבמת שקס' פיר מכיע את מוסרה בתוכן יבי' צורה אחרים.

המתרגם מביר את הדינאמיות

ב"קומדיה של טעויות" אנו מי' סיימים את שנת-שקספיר - סיום מכיל כלשהו, שאינו ראוי לת' אטרון לאומי. אולי בשנה הבאה תהיה שנת-שקספיר טובה יותר.